

СОЦИО- ЕКОНОМСКИ ПРОМЕНИ

Социо - економски промени - Листа на индикатори и нивниот прогрес

Код на индикатор	Име на индикатор	Цел	Кога треба целта да се оствари	Тренд	Каде сме кон остварување на целта
МК НИ 090	Број на население	Подобрување на постојните демографски трендови во Република Северна Македонија, преку спроведување на долгорочни политики и подрачја на делување, кои директно и индиректно ќе влијаат на демографскиот развој во земјата	/	↕ Променлив тренд	/
МК НИ 091	Густина на население	Подобрување на постојните демографски трендови во Република Северна Македонија, преку спроведување на долгорочни политики и подрачја на делување, кои директно и индиректно ќе влијаат на демографскиот развој во земјата	/	↕ Променлив тренд	/
МК НИ 092	Реален Бруто-домашен производ (БДП) по жител	Растот на БДП да се зголеми на 4,2% во 2020 година, и во наредните две години да продолжи со посилен интензитет, односно да достигне 5%	2020, 2022	↕ Променлив тренд	↘ Негативен опаѓачки тренд
МК НИ 093	Очекувана должина на животот при раѓање	Зголемување на животниот век на населението.	/	↗ Позитивен растечки тренд	☑ Кон целта

Позитивен развој

↗ Позитивен растечки тренд

↘ Позитивен опаѓачки тренд

☑ Кон целта

Неутрален развој

→ Постојан тренд

↕ Променлив тренд

☐ Мешан прогрес

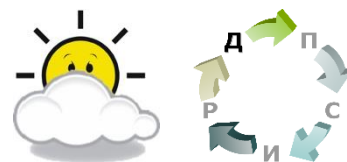
Негативен развој

↘ Негативен растечки тренд

↘ Негативен опаѓачки тренд

☒ Далеку од целта

МК – НИ 090 БРОЈ НА НАСЕЛЕНИЕ

Дефиниција

Индикаторот го покажува бројот на население според пописите и проценет број на население на 31.12 во тековната година на целата територија на земјата, по статистички региони и по специфични групи на возраст.

Единици

- Број на население и % на население.

Клучно прашање за креирање на политиката

Каков е прогресот во бројот на населението во Република Северна Македонија и како тоа се одразува на рамномерен регионален развој на земјата?

Клучна порака

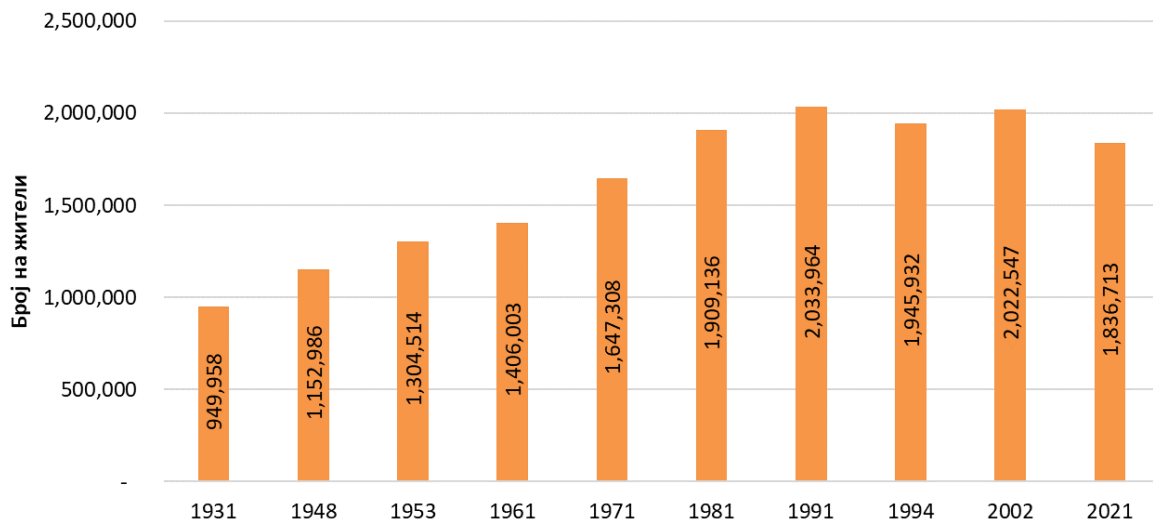
Со последниот попис направен во 2021 година имаме намалување на бројот на резидентно население за 9,2% во однос на претходниот попис пред 19 години, односно спроведен во 2002 година. Во однос на првиот попис од 1931 година бројот на население е зголемен за 1,9 пати. Со последниот попис, вкупното резидентно население изнесува 1,836,713 жители. Благодарение на позитивниот природен прираст, населението во Република Северна Македонија ја задржува позитивната насока на пораст се до 2018 година, но со значително намалено темпо. Во 2019 и 2020 година има негативен природен прираст и изнесува -0,3 и -3,2 соодветно, што влијае на намалување на бројот на резидентно население.

Разгледувано според старосната структура, може да се заклучи дека македонското население се повеќе старее. Вкупниот број на старо население од 2002 до 2021 година се зголемил за 46%, додека на младото население се намалил за 26,7%. Процентуалното учество на жените за прв пат е поголемо во однос на мажите и процентот изнесува 50,4% наспроти 49,6%.

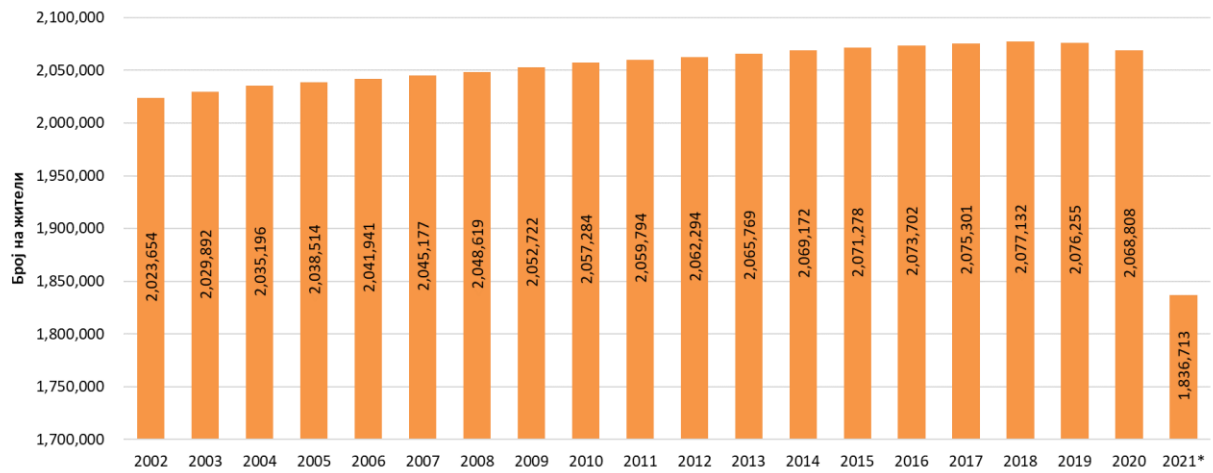
Разгледувано по статистички региони и земен во предвид новиот попис на населението, бројките прикажуваат пораст на населението само во Скопскиот регион и тоа за 2,54%. Сите останати региони прикажуваат негативен пораст во однос на 2006 година и тоа во проценти од 20,1% во Југозападниот регион и 19% во Полошкиот регион.

Регионалната нерамномерност во растот на населението, како и изразените разлики помеѓу урбаните и руралните средини, доведува до нееднаков притисок врз животната средина, односно во регионите со поголем број на население има зголемен притисок врз транспортот, создавање отпад, зголемено загадување на воздухот, намалување на зелените површини генерално (јавни и приватни), зголемена изградба на објекти, зголемена бучава и други негативни влијанија врз животната средина. Спротивно на претходно кажаното, како последица од падот на бројот на население, притисокот врз животната средина се намалува.

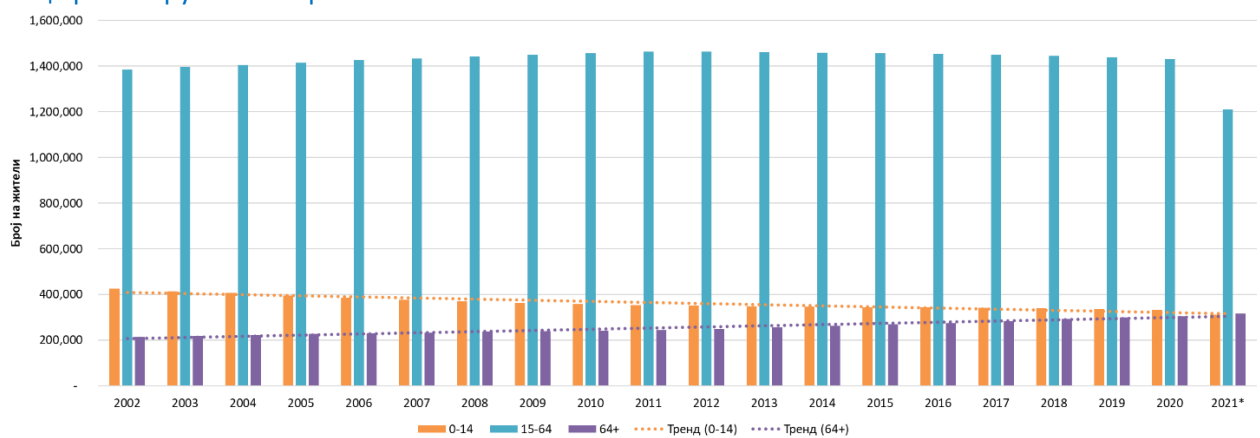
Слика 1. Население во Република Северна Македонија според пописите

Слика 2. Процент број на население во Република Северна Македонија на 31.12, вкупно

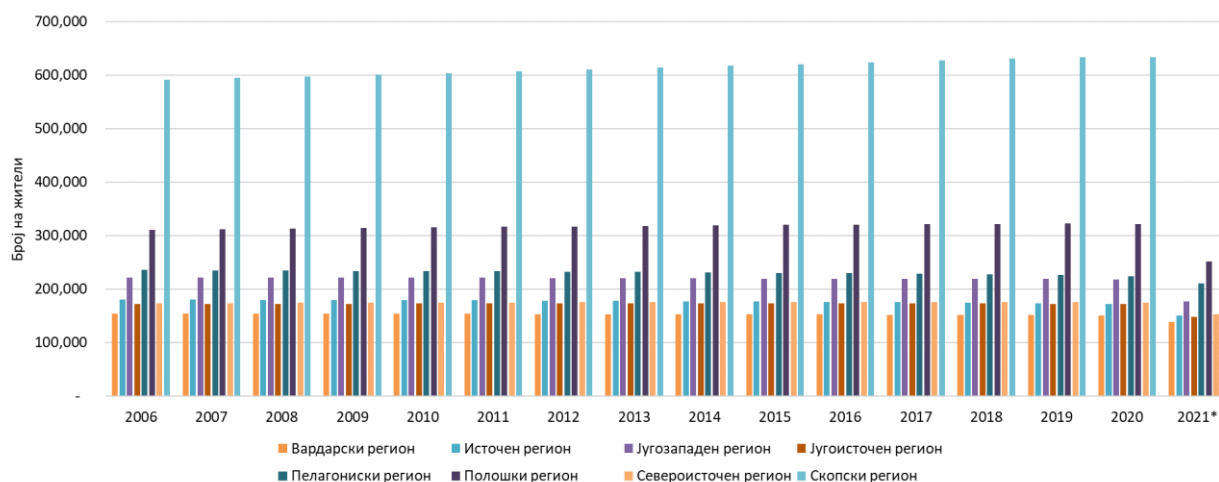

Слика 3. Процент број на население во Република Северна Македонија на 31.12, по специфични групи на возраст

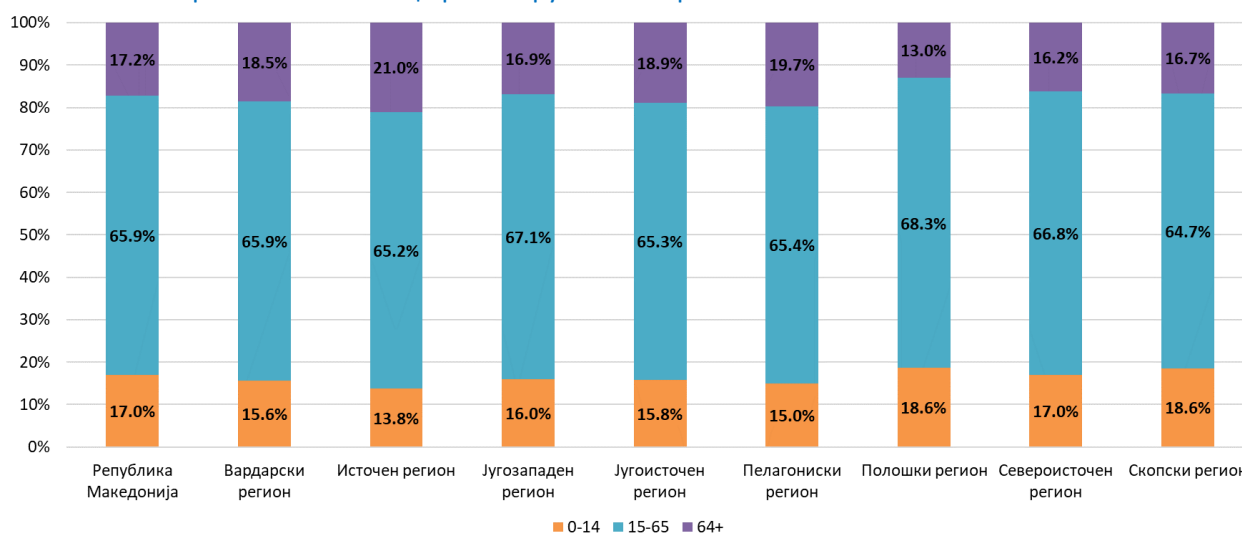

*2021 е бројка од попис

Слика 4. Процент број на население во Република Северна Македонија на 31.12, по статистички региони, по години

Слика 5. Процент број на население во Република Северна Македонија на 31.12.2021 година, по статистички региони и по специфични групи на возраст

Опфат на податоци: **excel**

Извор на податоци: Државен завод за статистика

Оценка

Динамиката на порастот на населението во секоја земја главно се следи врз основа на резултатите од редовните пописи на населението и податоците за природниот прираст и миграциските движења, а како извори за податоци се користат: пописите, матичните книги, регистрите на населението и други извори.

Според податоците од пописите од 1931 до 2002 година се забележува пораст на вкупниот број на население за 1.9 пати, односно според последниот Попис на населението, домаќинствата и становите во 2021 година, Република Северна Македонија има 1,836,713 жители.

Вкупното население од последниот попис во 2021 изнесува 1,836,713 жители и во однос на пописот од 2002 година имаме пад на бројот на жители за 185,834 или пад од 9,2%.

Разгледувано според старосната структура, може да се заклучи дека македонското население

сè повеќе старее. Во разгледуваниот период од 2002 до 2021 година, вкупниот број на старото население (65 и повеќе години) покажува тренд на зголемување за 46%. Вкупниот број на младото население (0-14 години) е намален за 26,7% и процентот на работоспособно население (15-64) исто така е намален за 12,5%. Процентуалното учество на жените за прв пат е поголемо во однос на мажите и процентот изнесува 50,4% наспроти 49,6%.

Во периодот од 2006 до 2021 година од проценетиот број на население како и земен во предвид последниот попис, разгледувано по статистички региони, се забележува пад во порастот на населението во сите региони, освен во Скопскиот. Таму процентот на пораст изнесува 2,54%. Сите останати региони прикажуваат негативен пораст во однос на 2006 година и тоа во најголем процент од 20,1% во Југозападниот регион и 19% во Полошкиот регион. Потоа следат Вардарскиот регион со 16,9% и Југоисточниот регион со 13,8%. Соодветно следат и Североисточниот со 12,1%, Пелагонискиот со 10,8% и Вардарскиот со 10%.

Според старосната структура на населението по региони, во 2021 година, најголемо учество на младото население (0-14 години) има во Скопскиот (18,6%), а најмало во Источниот регион (13,8%). Учесството на старото население (65+) е најголемо во Источниот (21%) и Пелагонискиот регион (19,7%), а најмало во Полошкиот регион (13%).

Од претходно кажаното може да се заклучи дека, за жал на ниво на цела територија на земјата, поради намалување на бројот на родени деца и на природниот прираст на населението, пораст на емиграцијата во странство, како и интензивирање на процесот на демографското стареење, се намалува учеството на младото население, а се зголемува учество на старите лица во вкупното население. Исто така, важно е да се нагласи дека заради процесот на миграција од помалку развиените рурални средини во урбаните средини, има изразена регионална нерамномерност во растот на населението, како и со изразени разлики помеѓу урбаните и руралните средини.

Методологија

- Методологија за пресметка на индикаторот

Податоците се преземени од МАКСТАТ базата на Државниот завод за статистика и се анализирани според барањата во дефиницијата на индикаторот.

Цели

Во согласност со Стратегијата за демографски политики на Република Македонија 2015-2024 година, главна стратешка цел е подобрување на постојните демографски трендови во Република Северна Македонија, преку спроведување на долгорочни политики и подрачја на делување, кои директно и индиректно ќе влијаат на демографскиот развој во земјата.

Обврска за известување

- EUROSTAT

Мета-податоци

Тема	Социо-економски индикатори	Поврзаност со други теми/сектори	Сите сектори
Код на индикаторот	МК НИ 090	Временска покриеност	2002-2021
Име на индикаторот	Број на население	Извор на податоци	Државен завод за статистика
Класификација по ДПСИР	Д	Датум на последна верзија	21.06.2022
Тип	А	Подготвено/ажурирано од:	Катерина Николовска Ана Димишкова
Фреквенција на публикување	Годишно	Контакт	е-пошта: K.Nikolovska@moepp.gov.mk a.dimishkova@moepp.gov.mk

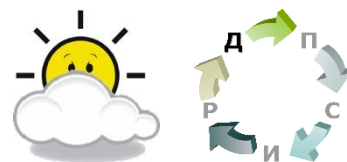
Поврзаност со други индикатори

МК НИ 090 Број на население

ЕЕА - Европска агенција за животна средина	IND-48/Outlook 042 - Population trends 1950 – 2100: globally and within Europe
UNECE - Економска комисија на Обединетите нации за Европа	нема еквивалент
Каталог на индикатори за животна средина	15 - Population trends 1950 – 2100: globally and within Europe
SDG - Цели за одржлив развој	со сите цели
GGI - Индикатори за зелен раст	не
Кружна економија	не

МК – НИ 091

ГУСТИНА НА НАСЕЛЕНИЕ

Дефиниција

Индикаторот покажува број на жители што живеат на еден км² според проценетиот број на население на 31.12 во тековната година на целата територија на земјата и по статистички региони.

Единици

- Број на жители на еден км² и процент (%) на население.

Клучно прашање за креирање на политиката

Каков е прогресот во густината на населението во Република Северна Македонија и како тоа се одразува на рамномерен регионален развој на земјата?

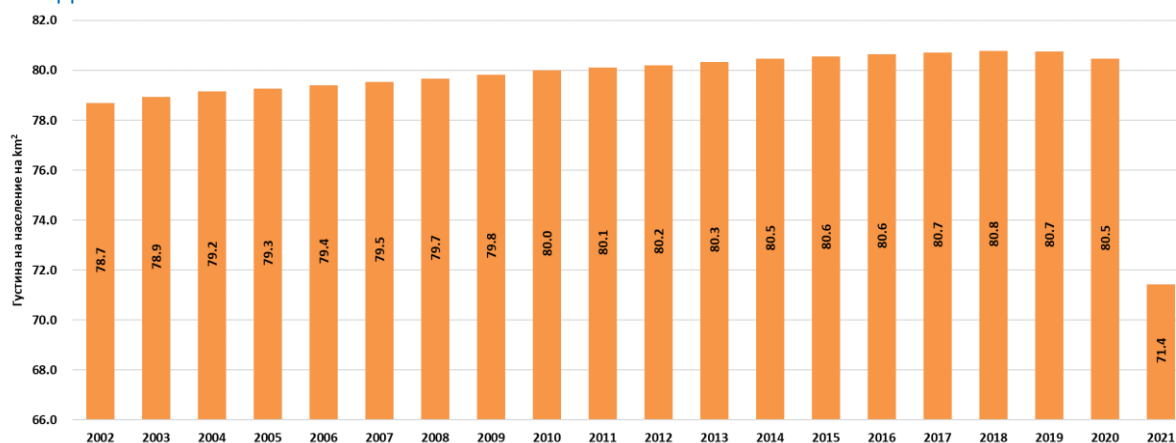
Клучна порака

Следејќи го постојаниот тренд на зголемување на бројот население, густината на населението во државата во периодот од 2002 до 2020 година, бележи тренд на зголемување од 2,2%. Но, со последниот спроведен попис од 2021 година се добиваат пореални бројки и просечната густина на населението сега изнесува 71.4 жители на км². Со тоа се бележи пад од 9,2% во однос на 2002 година.

Гледано по статистички региони, дистрибуцијата на населението покажува изразита несразмерност, односно согласно податоците најгусто населен е Скопскиот регион со 323,4 жители на км², а најретко населен е Вардарскиот регион со 33,2 жители на км².

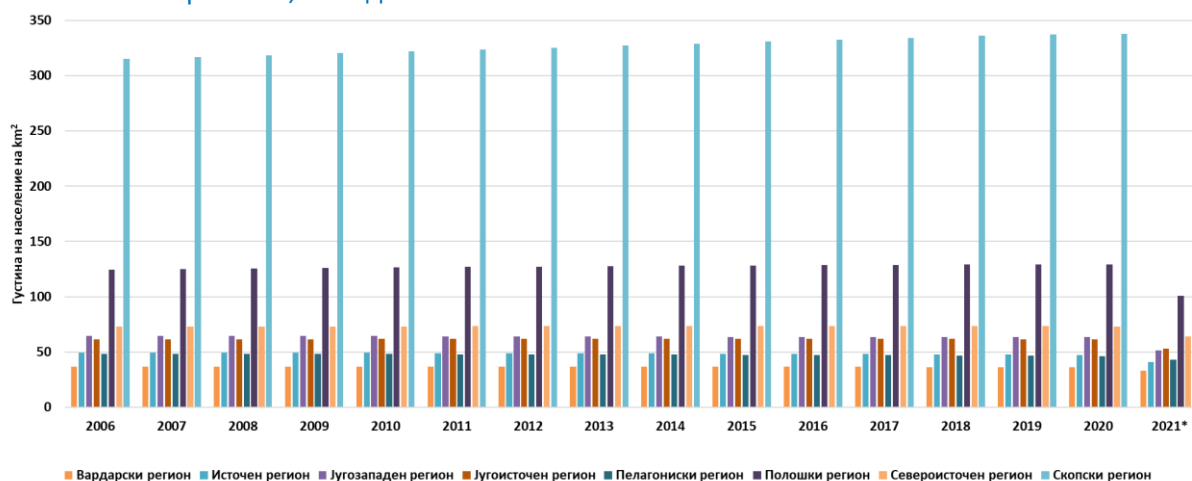
Поради интензивните миграциски движења, на пониско територијално ниво забележливи се големи разлики во однос на густината на населението. Регионите што имаат повеќе градски населби и помали миграциски движења покажуваат погуста населеност, додека регионите со повеќе рурални општини и зголемена стапка на миграција се многу поретко населени.

Слика 1. Густина на население на км², врз основа на проценетиот број на население на 31.12¹, по години

¹ За 2021 година земена е бројката од пописот.

Слика 2. Густина на население на km^2 , врз основа на проценетиот број на население на 31.12², по статистички региони, по години

Опфат на податоци: **excel**

Извор на податоци: Државен завод за статистика

Оценка

Следејќи го постојаниот тренд на зголемување на бројот население, густината на населението во државата во периодот од 2002 до 2020 година, бележи тренд на зголемување од 2,2%. Но, со последниот спроведен попис од 2021 година се добиваат пореални бројки и просечната густина на населението сега изнесува 71.4 жители на km^2 . Со тоа се бележи пад од 9,2% во однос на 2002 година.

Земено споредбено пак со претходната година (2020) каде просечната густина на населението изнесувала 80,5 жители на km^2 сега во 2021 имаме пад од 11,2%.

Гледано по статистички региони, дистрибуцијата на населението покажува изразита несразмерност, односно согласно податоците најгусто населен е Скопскиот, а најретко населен е Вардарскиот регион.

Во Скопскиот регион густината на населението изнесува 323,4 жители на km^2 т.е. 33,5% од вкупното население во земјата живее во овој регион. По него следи Полошкиот регион со 100,9 жител на km^2 , додека Вардарскиот регион, има најмала густина на населеност од 33,2 жители на km^2 .

Поради интензивните миграциски движења, на пониско територијално ниво забележливи се големи разлики во однос на густината на населението. Општините што имаат градска населба покажуваат погуста населеност, додека чисто руралните општини се многу поретко населени.

Методологија

- Методологија за пресметка на индикаторот

Податоците се преземени од МАКСТАТ базата на Државниот завод за статистика и се анализирани според барањата во дефиницијата на индикаторот.

Цели

Во согласност со Стратегијата за демографски политики на Република Македонија 2015-2024 година, главна стратешка цел е подобрување на постојните демографски трендови во Република Северна Македонија, преку спроведување на долгорочни политики и подрачја на

² За 2021 година земена е бројката од пописот.

делување, кои директно и индиректно ќе влијаат на демографскиот развој во земјата.

Обврска за известување

- EUROSTAT

Мета-податоци

Тема	Социо-економски индикатори	Поврзаност со други теми/сектори	Сите сектори
Код на индикаторот	МК НИ 091	Временска покриеност	2002-2021
Име на индикаторот	Густина на население	Извор на податоци	Државен завод за статистика
Класификација по ДПСИР	Д	Датум на последна верзија	21.06.2022
Тип	А	Подготвено/ажурирано од:	Катерина Николовска Ана Димишкова
Фреквенција на публикување	Годишно	Контакт	е-пошта: K.Nikolovska@moepp.gov.mk a.dimishkova@moepp.gov.mk

Поврзаност со други индикатори

МК НИ 091

Густина на население

ЕЕА - Европска агенција за животна средина нема еквивалент

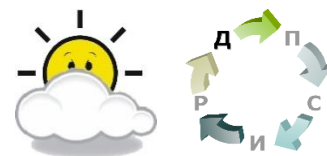
UNECE - Економска комисија на Обединетите нации за Европа нема еквивалент

Каталог на индикатори за животна средина нема еквивалент

SDG - Цели за одржлив развој со сите цели

GGI - Индикатори за зелен раст не

Кружна економија не

Дефиниција

Индикаторот е пресметан како реален БДП по глава на жител. БДП ја мери вредноста на вкупно произведените стоки и услуги произведени во дадена економија во одреден временски период. Тој претставува мерка на економската активност која се користи како “Ргоху” за проценка на развојот на животниот стандард во земјата. Сепак, тој не може да се користи како мерка на благосостојба, ниту пак го зема во предвид негативното влијание на економската активност врз деградација на животната средина.

Единици

- Процентуална промена (%) во однос на претходна година

Клучно прашање за креирање на политиката

Каков прогрес бележи Република Северна Македонија во растот на реалниот БДП?

Клучна порака

Во периодот од 2000 до 2019 година растот на реалниот БДП има променлив тренд на зголемување и намалување. После тригодишен постојан пад од 2015 до 2017 година, реалниот раст на бруто-домашниот производ во 2018 и 2019 година, бележи пораст и во 2019 изнесува 2,7% и 3,2% соодветно. Како резултат на влијанието на неповолните ефекти на пандемијата врз домашната економија во 2020 година реалниот бруто-домашен производ има пад и изнесува -6,1%.

Иако целта е зголемување на реалниот БДП по жител, потребно е истовремено да се обезбеди одржлив зелен економски раст, кој претставува императив во развојот и просперитетот на земјата и благосостојба на поединците.

Слика 1. Реален БДП, по жител, верижен индекс, процентуална промена во однос на претходниот период

Опфат на податоци: **excel**

Извор на податоци: Државен завод за статистика

Оценка

Индикаторот се користи за следење на напредокот во остварувањето на ЦОР бр. 8 која се однесува на обезбедување одржлив економски раст преку пристојна работа и економски раст. Оваа цел ја препознава важноста на одржливиот економски развој и потребата од високо ниво на економска продуктивност кој ќе овозможи креирање на добро платени и пристојни работни места и постигнување на глобален просперитет. Иако е важен двигател на просперитетот, економскиот развој може да ја загрози животната средина. Од тие причини обезбедувањето на одржлив зелен економски раст претставува императив во развојот и просперитетот на земјата и благосостојба на поединците. За економскиот раст да биде навистина одржлив, неопходно е да биде придружен со подобрување на еко – ефикасноста, преземање на климатски активности и флексибилни мерки, паралелно со политики на пазарот на трудот и социјални инклузивни политики, со цел да се избегне негативното влијание врз животната средина. Затоа, за да се обезбеди благосостојбата на идните генерации, сегашната генерација треба да продолжи со одржлив економски раст на начин што ги одржува природните ресурси и околината.

Во периодот од 2000 до 2021 година растот на реалниот БДП има променлив тренд на зголемување и намалување. Во разгледуваниот период, стапката на раст на БДП беше највисока во 2007 година (6,3%), а најниска во 2001 година, кога БДП забележа пад од 3,5 %. После тригодишен постојан пад од 2015 до 2017 година, реалниот раст на бруто-домашниот производ во 2018 и 2019 година, бележи пораст и изнесува 2,9% и 3,2%, соодветно, но за жал заради неповолните ефекти на пандемијата врз домашната економија во 2020 година има пад и изнесува -6,1%.

Методологија

- Методологија за пресметка на индикаторот

Стапката на реален пораст на БДП по жител е пресметана од вредностите изразени по постојани цени (2010) со цел да се прикажат само волуменските движења, односно да се елиминира влијанието на инфлацијата врз стапката на пораст. Индикаторот овозможува споредба на економскиот развој во рамките на определен временски период, како и помеѓу економиите со различни големини.

Бруто-домашниот производ и неговите компоненти се пресметани врз основа на европскиот систем на национални сметки, (ЕСС 2010), како меѓународно споредлива сметководствена рамка за систематски и детален опис на една економија. БДП ја мери вредноста на вкупно произведените стоки и услуги произведени во дадена економија во одреден временски период. БДП може да се пресметува според три аспекти: произведен, трошковен и доходен метод.

Според производниот метод

БДП е еднаков на збирот на Бруто-додадената вредност и даноците на производи минус субвенциите на производите.

Бруто-додадената вредност се пресметува како разлика на бруто-вредноста на производството и меѓуфазната потрошувачка.

Бруто-вредност на производството претставува вредност на произведените стоки и извршените услуги во текот на една година.

Цели

Во Фискалната стратегија на Република Северна Македонија 2020-2022, зацртана е целта, растот на БДП да се зголеми на 4,2% во 2020 година, и во наредните две години да продолжи со посилен интензитет, односно да достигне 5%.

Обврска за известување

- EUROSTAT

Мета-податоци

Тема	Социо-економски индикатори	Поврзаност со други теми/сектори	Сите сектори
Код на индикаторот	МК НИ 092	Временска покриеност	2002-2020
Име на индикаторот	Реален бруто-домашен производ (БДП) по жител	Извор на податоци	Државен завод за статистика
Класификација по ДПСИР	Д	Датум на последна верзија	02.09.2022
Тип	А	Подготвено/ажурирано од:	Снежана Шиповиќ Катерина Николовска
Фреквенција на публикување	Годишно	Контакт	е-пошта: snezana.sipovic@stat.gov.mk K.Nikolovska@moepp.gov.mk

Поврзаност со други индикатори

МК НИ 092 Реален бруто-домашен производ (БДП) по жител

ЕЕА - Европска агенција за животна средина нема еквивалент

UNECE - Економска комисија на Обединетите нации за Европа нема еквивалент

Каталог на индикатори за животна средина нема еквивалент

SDG - Цели за одржлив развој 8, Eurostat sdg_08_10
Real GDP per capita

GGI - Индикатори за зелен раст не

Кружна економија не

Дефиниција

Индикаторот го прикажува очекуваниот век на живот дефиниран како просечен број години што им остануваат да ги одживеат на лицата при раѓање, врз основа на влијанието што ќе го има моменталната стапка на морталитет врз нивниот живот (веројатност за смрт на одредена возраст). Податоците се пресметуваат како просек од три години и се однесуваат на средната година во референтниот период.

Единици

- Број на години

Клучно прашање за креирање на политиката

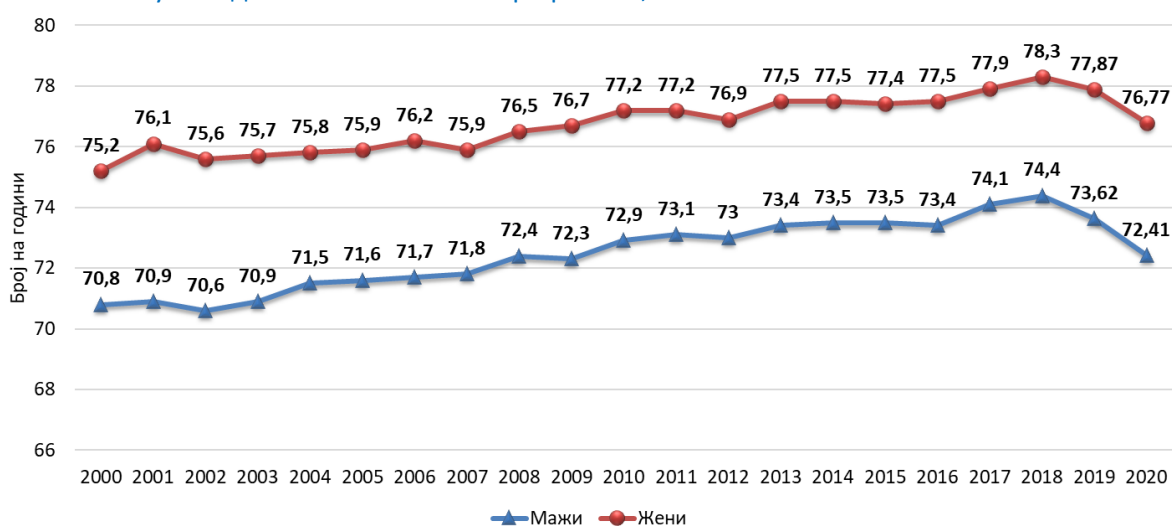
Каков е трендот на очекуваната должина на живот при раѓање на населението според пол?

Клучна порака

Податоците за 2020 година покажуваат дека просечниот очекуван век на живеење изнесува 74,57 години, што претставува пораст за 2,2% во однос на 2000 година. Жените (76,77 години), имаат поголем очекуван век на живот од мажите (72,41 година) во 2020 година. Споредбено во периодот од 2000 до 2020 година, просечно жените живеат подолго од мажите за 4,3 години.

За да се зголеми очекуваната должина на живот на населението потребно е унапредување на политиките на земјата во повеќе сектори, здравство, животна средина, социјална и економска политика.

Слика 1. Очекувана должина на животот при раѓање, по пол

Опфат на податоци: **excel**

Извор на податоци: Државен завод за статистика

Оценка

Очекуваниот век на живот во Република Северна Македонија бележи благ, но континуиран пораст до 2018 година. Во 2019 и 2020 година има благ пад во однос на 2018 година од 0,7% и 2,3% соодветно, што може да е резултат на некоја од наведените причини подолу. Податоците за 2020 година покажуваат дека просечниот очекуван век на живеење изнесува 74,57 години, што претставува пораст за 2,2% во однос на 2000 година. Жените, во разгледуваниот период имаат поголем очекуван век на живот, кој се движи од 75,2 години во 2000, до 78,3 години во 2018 година. Мажите, во разгледуваниот период имаат помал очекуван век на живот, кој се движи од 70,8 години во 2000 година до 74,4 година во 2018 година. Споредбено во периодот од 2000 до 2020 година, жените просечно живеат подолго од мажите за 4,3 години.

Индикаторот за очекуваната должина на живот при раѓање го покажува напредокот кон SDG 3 за добро здравје и благосостојба. На должината на животот при раѓање влијаат следните фактори: репродуктивното здравје на мајките и децата; заразни, незаразни и ментални заболувања; злоупотреба на дрога, алкохол и тутун; како и фактори на ризик по здравјето во животната средина (сообраќајни несреќи, хемикалии, загадување на воздух, вода, почва и друго).

За да се намали ризикот за здравјето и животот на населението, а со тоа да се зголеми животниот век, главен предуслов е унапредување на здравствената политика и во насока на подобра здравствена заштита на секој поединец. Особено е значајно да се намалат нееднаквостите меѓу регионите, во смисла на дарување на здравствени услуги. Покрај тоа, треба да се изнајдат решенија за унапредување на квалитетот на животната средина со интегрирање на политиката за заштита на животната средина во социјалните и економските политики на земјата.

Методологија

- Методологија за пресметка на индикаторот

Податоците се преземени од МАКСТАТ базата на Државниот завод за статистика и се анализирани според барањата во дефиницијата на индикаторот.

Цели

Зголемување на животниот век на населението.

Обврска за известување

- EUROSTAT

Мета-податоци

Тема	Социо-економски индикатори	Поврзаност со други теми/сектори	Сите сектори
Код на индикаторот	МК НИ 093	Временска покриеност	2000-2020
Име на индикаторот	Очекувана должина на животот при раѓање	Извор на податоци	Државен завод за статистика
Класификација по ДПСИР	Д	Датум на последна верзија	02.09.2022
Тип	А	Подготвено/ажурирано од:	Катерина Николовска
Фреквенција на публикување	Годишно	Контакт	е-пошта: K.Nikolovska@moepp.gov.mk

Поврзаност со други индикатори

МК НИ 093 Очекувана должина на животот при раѓање

ЕЕА - Европска агенција за животна средина нема еквивалент

UNECE - Економска комисија на Обединетите нации за Европа нема еквивалент

Каталог на индикатори за животна средина нема еквивалент

SDG - Цели за одржлив развој 3, Eurostat sdg_03_10
Life expectancy at birth by sex

GGI - Индикатори за зелен раст не

Кружна економија не